

Mikli Zsuzsanna esete.

Írta: DÉNES ZSÓFIA.

Nap-nap után ültem íróasztal előtt az előjáróságon. Ráírtam a sárga ívekre, hogy itt meg itt csakugyan nyomort találtam, csakugyan nem volt betevő falatjuk, csakugyan öt gyermek didergett egy kaszárnyaszobában. Néha azt is írtam, hogy nem igaz, nem tehetetlenek, tudnának dolgozni, csak akarat kellene. Szóval: írtam és itt írtam mert közöm volt hozzája, kik jönnek ide fel. De panaszfelvételre e helyen nem én voltam illetékes. Amott ülnek az urak, azok azt intézik. Azért csak mondták nekem: Méltóságos asszony ... Kegyelmes asszony ... Naccsága ... Édes naccsád ... Meine GnAdige., TAubchen, gnAdige Fru. Egy vidéki tragika zengő hangon zokogta: drága szépasszony!... és a hideg lelt ki, mert le akart omlani lábaimhoz. Húzták a karomat, súrolták szoknyámat, meglökték széket és mind iparkodott, hogy belemarkoljon szívembe, mintha én volnék az atyaúrsten s valamennyiük ügye a színtiszta igazság. Mintha csak tőlem függne minden: a kenyér, a szén, a ruha, a cipőtalp, kigyógyulás a tüdőbajból, a házbér mindenkorra és a boldogság. Mintha csak azért volna kezemben toll, hogy egyetlen vonással kiállítsam a csekket. Nesze, menj békével, itt a megélhetés. Ti szegény túlekedők: megvaltatlan igazak és megbocsátott csalók — kiknek mindig csak igazuk lehet —: nem láttátok, hogy senkise vagyok?

Volt úgy egyszer, hogy valaki nem jött felém, A kályha mellé ült és hangosan sírt. A zöldposztó mellől férfihang korholta: — Nem restelli magát, asszonyka? Tudja, hogy itt nem szabad rendet zavarni? Azt akarja, hogy a szolgálja kivezesse? Nézze meg az ember! Ingyen ebédet kért, punktum, megkapta. Manapság már a kódisasszony is úribetegséget akar, hisztérikusnak tetszik lenni.

Ki az, aki sir? Kis helyet kérek, emberek. Ott kucorog a kályhánál kopott kék kötényben; pólyás gyermeket tart a karján, térdébe nagyobbik fia kapaszkodik. Ijedt arca van a kis, szőke kölyöknek. — No, dehát no. Mire való így világnak keseredni. Vegye le a kezét. Hadd lássam az arcát. Úgy szépen. Hát most beszéljen. — Hol láttam én már ezt a könnybefülő két szemet? Ezt a májfoltos, alázatos kis cselédarcot? Ezt a szegény asszonyzájat, amely olyan puha, olyan fiatal, olyan erős, olyan érett és úgy remeg mégis, mint a nagyon megvert gyermekek? Ni, csakugyan, ő is megismert.

— Kezitsókolom, én a Mikli Zsuzsanna vagyok, á-águsztus negyedikén a Népszegetőbe voltam. Odagyüttem munkáér. Akkor vonultak be. Teccett mondanyi, nem tunnak neköm munkát, merhogy magos vagyok. Mán akkó mindön napra vártam. Teccett segíteni rajtam és kórházba írt egy cédulát.

Igaz, minden szó igaz. Ez az asszony bejött, alig tudott jární, de ő munkáért jött. A májfolt nagyobb volt, sárga volt egész arca. Azt mondta akkor: — Ne tesszen hinni, hogy én azért nem tudok nehezem emelni. Tudok én mindenféle munkát, gyárba is, napszámba is. — Akkor nem hagyta el a bátorsága. Nem volt hisztériás. Mi n a g y o b b baja lehet ma az államsegély mellett?

— Most pedig van államsegély. Úgy-e, Zsuzsanna? Tétovák lesznek a szemei. Két nehéz könnycsepp megint csak kibuggyan s végigszalad a szája szegletéig. Nem beszél. Itt baj van.

Áthívom a szomszéd szobába, leültetem az íróasztal mellé, mögötte polcokon sok peres írás. Feketetáblájú paragrafusok. Itt egyedül vagyunk; még mindig félősen néz

rám, még csukva a szája és minden félszeg mozdulatából rámragyog a szenvedés. Megfogom a kezét.

— Mikli Zsuzsanna, nekem elmondhat mindent. Én minden szavát elhiszem magának. Aki olyan becsületesen munkát szaladt, Zsuzsanna, mint maga akkor, legelső napon, annak én minden szavát elhiszem. Nekem nem kell lakásvizsgálat, én nem járok a maga dolga után; elébb megsegítem, Zsuzsanna. ígérem, hogy megteszek minden telhetőt, most rögtön, ha innét kimegyünk. Mert nem felejttem el, hogy munkát akart és nem alamizsnát.

Most enged le szívére az a kis jégkéreg. Látom, hogy perog alá. Elolvadt félelem, szégyen és bizalmatlanság.

— Úgy van az, naccsága lelköm, hogy én nem kapok segélt se magamér, sem a gyerekekér, de én nem is kértöm. Bevonult az, kéröm, de nem vagyunk megesküdve. Szégyeltöm magamat, hogy megmongyam az uraknak.

— Nincs azon mit szégyelni, Zsuzsanna lelkem, mert ha magán múlta, megesküdtek volna.

— Igön, — mondja Zsuzsanna. — Igön is. De baj van. Az első nem attul van, akitül a második. Az első gyerekeknek apja nem vonult bé, csak elhagyott. A kicsinek az apja, a vonult bé, ő tartotta mind a két gyereket. De én hogy mondhasam jószívembül az uraknak, hogy mind a kettő apja bevonult. Ezidéjig lakást takarítottam, gyümölcsöt vettem a keresetbül meg cukorkát, délután árultam az utcán, valahogy megéltünk. Tejet tudok venni, a kovártélyt is lefizetöm, csak neköm nem jut ebéd, meg nem tudok tüzelni, a ruha is, teccik látni, már lemaradoz róllam. Odabenn az urak asztalja előtt eszömbe jutott az én keservös sorsom, de nem tudtam vón szólni, inkább elsírtam magam.

Teszek-veszek elébb az asztalon, nehezen jön a szó, amíg elkérdezem.

— Hát az a második biztosan jó ember?

— Az elsőre se mondhasak semmit. Tizönhárom vóttam, mikó szógáló lettöm az anyjánál. Úrifajta vótt (milyen büszkén mondja), szép, fényös konyha vótt meg három lakószoba. Tizenhat megvóttam, nagyon szépön beszélt, az anyja is jól bánt, ha végöztem a munkám, behívott hozzájuk ... Akkó lett a Pista. Csak mikó látta az öregasszón, hogy nagyon is ragaszkonnék hozzám meg a gyerekhő akkó kitudott a házbó. Félt, hogy megesküszik. Egysző mögütött az asszon, csapkodta az edint, akkó mi elgyüttünk, Pistuka meg én. Égy idejig tartott ránk szobát, pénzt is adott kosztra, de mán elhagyogatott, gazdagan beszélt az anyja, látszódot, hogy azon jár az esze. Sokat sírtam, mer én tisztá szívbül szerettem, nagyon szép szava volt, kislán korom óta csak őtet esmértem. Lakott az új házban egy villamosszerelő, az látta, hogy kimaradozik, néha nincs pénz tejure, jószúvból kisegített. Az esküvő megvótt úgy vasárnapi napon és csütörtöki nap a szerelő hozzánk beköltözött. Jó volt Pistukáhó...

Ráteszi a kezét a gyerek fejére. A másikat csendes ringatja, babusgatja. Feketének látom mögötte az akátakat, vastag, öles törvénykönyveket. A sötét mezőről úgy világlik arca, mint a halvány arany.

— Zsuzsanna, — mondom azután, — most bemegyünk. Bejelentem a két kicsit. Államsegélyre mind a kettőt. Az apjuk bevonult. Mindkettő apja bevonult — a szerelő volt mind a kettő apja. Én így tudom, Zsuzsanna, megértette? Én így tudom.